

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. VI. [i.e. V.] Vtrum peccata commissionis & omissionis, ex eodem motivo procedentia, sint ejusdem speciei in esse moris?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

bilem cum illo ad quem tenetur: nam ibi non loquitur de peccato omissionis in affectu, sed in effectu, & de illo asserit non incipere nisi quando ommissio actualiter ponitur; cum quo tamen stat quod incipiat in affectu formali aut interpretativo, quando aliquis se applicat ad actum impossibilem cum illo ad quem tenetur; & hoc satis insinuat ibidem, dum ait, quod ommissio incipit imputari ad culpam quando est tempus operandi, propter causam tamen precedentem, ex qua ommissio se quens redditur voluntaria: si enim ex antecedenti volitione ommissio est voluntaria, ex eadem etiam est culpabilis.

Si autem quæras, quas omissiones velit quis implicite & virtualiter, quando vult apponere causam? Respondetur eas tantum velle censeri, quas in tali causa prævidere & præcavere poterat. Unde quamvis quis suam culpam excommunicetur, aut mittatur in carcerem, vel capiatur ab infidelibus, ut incidat in infirmitatem, non est censendus velle omissionem audiendi sacrum, quæ inde sequitur, & postea peccare non audiendo; licet enim causa talis omissionis fuerit voluntaria, homo tamen moraliter non poterat, nec tenebatur eam in talibus causis prævidere, & præcavere, cum hoc prudentiam hominis superet. Si quis tamen die festo, quando debet sacrum audire, velle ludere, vel dormire, aut fese inebriare, implicite & virtualiter velle omissionem sacri, quia eam in his causis poterat & tenebatur prævidere, ac præcavere: & idem est de omissione recitandi horas canonicas, quando clericus projicit breviarium in mare,

ARTICULUS V.

Utrum peccata Commissionis & Omissionis, ex eodem motivo procedant, sint ejusdem speciei in esse moris?

164. **C**ertum & indubitatum est commissionem & omissionem, in esse phylico consideratas, specie & plusquam specie inter se differre: habent enim se in hoc genere sicut affirmatio & negatio, & sicut ens & non ens, inter quæ nulla datur convenientia. Sed quia ea quæ sunt maxime diversa in esse naturæ, secundum esse moris possunt ad eandem speciem pertinere; sicut ad eandem speciem homicidii pertinet jugulatio, lapidatio, & perforatio: quamvis actus sint specie differentes secundum speciem naturæ. ut ait S. Doctor hic quæst. 72. art. 6. ideo quærent Theologi utrum peccata commissionis & omissionis, ex eodem motivo procedant, sint ejusdem speciei in esse moris? v. g. an si medicus, cui incumbit ex officio cura infirmi, medicinas ei necessarias ex proposito omitat propinare ut moriatur, & ex proposito occidat propinando noxias, utrumque sit ejusdem speciei in esse moris, & pro eodem peccato homicidii reputetur? Negant Curiel, Zumel, Vazquez, Philippus à S. Trinitate, & quidam alii Recentiores: Affirmant à Jætanus, Conradus, Medina, Alvarez, Martinez, Marcus à Serra, Salmanticenses, & alii. Cum quibus

166. **D**ico, peccata commissionis & omissionis esse ejusdem speciei in genere moris, si ad idem ordinentur, & ex eodem motivo procedant. Hæc est procul dubio mens S. Thomæ loco citato ubi ait: Si loquamur de specie peccati commissionis & omissionis formaliter, sic non differunt specie, quia ad idem

Tom. III.

A ordinantur, & ex eodem motivo procedunt: avarus enim ad congregandam pecuniam & rapit, & non dat ea quæ dare debet: & similiter gulosus ad satisfaciendum gula, & superflua comedit, & jejunia debita prætermittit.

Idem colligitur ex illo per celebri Ambrosii effato, si non pervisit (nempe esurientem cum id facere tenebaris) occidisti: his enim verbis S. Doctor non obscure declarat esse ejusdem rationis & malitiæ, omittere dare cibum egeno extreme indigenti, ac ipsum occidere, & utrumque ad speciem homicidii pertinere.

167. **P**robatur etiam conclusio ratione quam S. Thomas loco citato inlinuat. Actus humani & peccata habent speciem ex fine, ut patet ex art. 3. ejusdem quæst. & supra quæst. 18. art. 4. Ergo si ommissio & commissio ad idem ordinantur, & ex eodem motivo procedant, erunt ejusdem speciei in esse moris. Unde cum duplex sit finis, operis scilicet & operantis, & bonitas, vel malitia, sumpta ex fine operis sit actus morali essentialis; quando commissio & ommissio ordinantur ad eundem finem operantis, ejusdem speciei accidentaliter sunt, licet specie essentialiter in ratione peccati distinguantur; ut patet si quis omissionem audiendi sacrum, & commissionem furti ordinat ad machinam, vel homicidium; quando autem ad eundem finem operis ordinantur, ejusdem sunt speciei essentialiter in ratione peccati, & in genere moris ut contingit quando commissio & ommissio ad idem vitium secundum speciem spectant.

168. **P**otest adhuc suaderi conclusio alia ratione desumpta ex eodem S. Doctore 2. 2. qu. 79. art. 1. quæ potest sub hac forma proponi. Ita proportionaliter se habent in genere mali facere malum & omittere bonum ex eodem motivo, puta furari, & non restituere, sicut in genere boni se habent facere bonum, & omittere ex eodem motivo oppositum malum: At hæc duo non constituunt distinctas moraliter species: Ergo neque illa debent eas constituere. Major conitit ex paritate rationis, Minor verò probatur ex doctrina D. Thomæ loco citato. Facere bonum & omittere malum, sunt partes integrantes ejusdem justitiæ, juxta illud Psalm. 33. *Verbe à malo, & sic bonum: Quorum utrumque* (ait S. Doctor) *requiritur ad perfectum actum justitiæ: Sed partes integrales alicujus totius, quatenus tales sunt, non constituunt diversas species, sed spectant ad unam & eandem: sicut partes integrales domus, quatenus in genere artificiali sunt, pertinent ad eandem speciem artefacti; & partes integrales poenitentia, ut contritio, confessio, & satisfactio, ad eandem speciem Sacramenti: Ergo facere bonum, & omittere malum non constituunt diversas moraliter species, sed ad unam & eandem virtutis speciem pertinent.*

169. **H**æc ratio confirmari & illustrari potest exemplo motus phylici, quod à Salmanticensibus adducitur. Etenim ad æquata ratio istius motus duo includit, videlicet recessum seu fugam à termino à quo, & accessum ac prosecutionem termini ad quem; & licet in hoc involvantur duæ mutationes, una ab esse ad non esse, & alia à non esse & non esse ad esse, non tamen constituunt duas species motus, sed spectant ad unam & eandem, quæ incipit in recessu à termino à quo, & consummatur ac completur in accessu & consecutione termini ad quem; atque ita utramque mutationem ad sui plenam rationem requirit, & ex utraque tanquam ex partibus integralibus coalescit.

D d d 2

leicit.

lescit. Ita similiter in moralibus, tam respectu virtutis, quam respectu peccati, philosophandum est; nam utrumque dicitur motum à contrario in contrarium sub eadem proportionali ratione; peccatum enim dicitur motum à bono ad oppositum malum, virtus verò à malo ad contrarium bonum; unde utriusque specifica ratio, si ad quæ sit sumatur, pertingere debet à suo termino à quo, usque ad proprium terminum ad quem, totumque processum, qui est ab uno in alium terminum, debet includere: Cum ergo mali profectio fiat per peccatum commissionis, & recessus à bono debito per peccatum omissionis; consequens est ut si utrumque hoc peccatum ex eodem motivo, ac proinde in ordine ad idem specificativum procedat, utriusque malitia ad eandem speciem moraliter pertineat, & unicum moralem processum constituat, in quo ommissio seu fuga boni se habeat per modum termini à quo, & inchoativè, & commissio mali per modum termini ad quem, & formaliter, ac completivè; prius enim est bonum deserere, & deinde oppositum malum perpetrare.

Ex quo intelliges, peccata commissionis & omissionis, ex eodem motivo procedentia, non dici peccata ejusdem speciei in esse moris, ex eo quòd sint partes subjectivæ unicam speciem contrahentes (sicut duo individua ejusdem speciei, puta homo albus & homo niger, conveniunt in specifica ratione hominis, hæcque de quolibet eorum integrè predicatur, quamvis distinguantur inter se accidentaliter ratione albi, & nigri) sed quia se habent ut partes integrales, ex quibus unica in esse moris species peccati integratur, & coalescit, sicut ex partibus integralibus penitentia unicum sacramentum constituitur.

170. Contra hanc conclusionem in primis obijciunt Curiel & Vazquez hoc vulgare argumentum. Privatio & forma positiva ubicumque sint debent distingui plusquam specificè, imò nec analogicè possunt convenire in aliquo predicato reali, cum entis & non entis nihil possit esse commune: Ergo cum malitia peccati commissionis sit forma positiva, ommissio verò sit privatio, in nullo poterunt convenire, nec proinde esse ejusdem speciei.

171. Sed hoc argumentum probat quidem peccata commissionis & omissionis, logicè vel metaphysicè loquendo, nunquam esse ejusdem speciei, imò neque ejusdem generis, cum positivum & privativum, in quocumque genere sint, logicè loquendo in nullo conveniant, sed differant sicut esse & non esse, & sicut affirmatio & negatio, inter quæ nulla datur univocatio aut convenientia: non tamen convincit peccata commissionis & omissionis non posse dici unius speciei moraliter, quia ad hoc non requiritur quòd in aliquo predicato superiori univocè conveniant, sed sufficit quòd per modum partium quasi integralium, unam totalem speciem moraliter constituent, ut jam declaravimus.

172. Obijciunt secundo: Si peccata commissionis & omissionis ex eodem motivo procedentia essent ejusdem speciei, non necesse esset utrumque seorsim in confessione explicare, sed sufficeret quòd penitens diceret se peccasse peccato talis speciei: Sed hoc videtur falsum: Ergo & illud. Minor videtur certa: Sequela autem Majoris probatur, in confessione sufficit aperire numerum & speciem peccatorum, nec necesse est (juxta probabilem sententiam) explicare circumstan-

tias quæ non mutant speciem: Ergo si commissio & ommissio, quando ex eodem motivo procedunt, non variant speciem peccati, sed unicum in esse moris peccatum constituent, non erit necesse explicare illas in confessione.

Huic argumento respondent Aravio, Montezino, & alii Recentiores, admittendo sequelam, supposito quòd prædicta peccata procedant ex eodem motivo, & supposita probabilitate illius sententia, quæ dicit circumstantias non variantes speciem non esse necessariò in confessione detegendas. Sed hæc responsio non videtur tuta: si quis enim eo tempore quo urget præceptum charitatis, ejus actum omitteret, & ex eodem motivo Deum odio haberet, nequaquam confessioni satisfaceret, dicens se peccasse semel aut bis contra præceptum charitatis, sed teneretur explicare, an id fecisset per actum odii, vel per solam omissionem amoris debiti. Unde melius respondetur, negando sequelam: licet enim, juxta probabilem sententiam, circumstantia intra eandem speciem aggravantes non debeant necessariò in confessione explicari, bene tamen ea quæ non omnino se habent per modum circumstantia, sed spectant ad ipsam substantiam speciei peccati, ut partes eam integrantes, unde cum peccata commissionis & omissionis ex eodem motivo procedentia, se habeant ut partes integrales, ex quibus unica in esse moris peccati species constituitur, ut supra ostensum est, debent necessariò seorsim in confessione declarari.

Ex dictis in hac disputatione intelliges, peccatum ab Augustino lib. 22. contra Faustum cap. 27. sic rectè describi: Peccatum est dictum, vel factum, vel concupitum, contra legem Dei æternam. Cum enim in peccato duo sint, nimirum actus humanus, qui est quasi materiale illius, & malitia, quæ est ejus formale, primum explicatur per ly dictum, factum, vel concupitum, quòd completitur omne peccatum; siquidem peccatum ad quæ dividitur in peccatum cordis, oris, & operis; secundum verò significatur per illa verba, contra legem Dei æternam. Licet enim peccatum immediate contrarietur rationi, & legi naturali aut positivæ; quia tamen recta ratio, & leges omnes à lege æterna, quæ est divina ratio & sapientia, ut radii à sole, & rivuli à fonte promanant, juxta illud Proverb. 8. Per me reges regnant, & legem conditores justis decernunt, peccatum dicitur potius contrarium legi æternæ, quam rectæ rationi, aut legi naturali vel positivæ.

Docet autem S. Thomas hic quæst. 71. art. 6. ad 1. quòd hæc definitio potest etiam comprehendere peccatum omissionis, illique accommodari: quòd facies, si pro eodem in hac definitione accipias dictum & non dictum, factum & non factum, concupitum & non concupitum, prout ista omnia dicuntur carentiam actus in subjecto debito. Affirmatio enim & negatio (inquit S. Doctor) reducuntur ad idem genus: sicut in Divinis genitum & ingentum ad relationem, ut Augustinus dicit in 5. de Trinitate & ideo pro eodem est accipiendum dictum non dictum, factum & non factum.

* * *